

Asia: VN/16357/2020

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedon laatukriteereistä

Laatukriteerikokonaisuus ja sen vaikuttavuus

Miltä laatukriteerikokonaisuus vaikuttaa?

Kansallisarkisto kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta tiedon laatukriteereiksi ja mittareiksi julkiselle hallinnolle. Laatukriteerikokonaisuuden tavoitteet ovat erinomaiset. Kokonaisuus tukeutuu useisiin tiedonhallinnan hyviin keinoihin (muun muassa standardit, pysyvät tunnisteet) ja kokoaa ne nimenomaan tähän yhteyteen selkeästi ja jäsennellysti. Myös laatukriteerikokonaisuuden parissa tehty käsityö vaikuttaa pääosin onnistuneelta.

Kohta 3.1.2. Tiedon elinkaari kuvaa tiedon muutokset luomisesta tiedon poistamiseen. Tiedon elinkaari voi kuitenkin jatkua arkistoituna.

Tiedon käytön ja ymmärrettävyyden näkökulmasta tärkeää on lisäksi tiedon syntykontekstiin ja tiedon tuottajaan liittyvä tieto.

Kohta 5.1. Tiedon laatuun vaikuttavan arvioinnin osalta standardien merkitys on tuotu kriteeristössä hyvin esille. Laadun arvioinnissa voisi lisäksi korostaa yleisten ja kansainvälisten standardien merkitystä. Lisäksi tekstissä voisi nostaa esiin standardien erilaisia ohjausvaikutuksia toimintaprosesseihin sekä varsinaisiin tietoaisteihin joko sisällön tai tiedon välittämiseen liittyvien rakenteiden osalta.

Kohta 5.1.2. Rakenteisen datan kohdalla kriteeristössä olisi tietosisällön lisäksi hyvä huomioida rakenteen formaatinmukaisuus ja hyödynnettävyys. Tämä on erityisen tärkeää tiedon koneellisissa siirroissa.

Tiedon laatuun vaikuttavien kriteerien otsikoinnin näkökulmat vaihtelevat jonkin verran. Pääsääntöisesti kriteerit on esitetty laadun vaatimuksen kautta (kuten esim. 3.2.2 alueellinen tavoitekattavuus) mutta osa kriteereistä on esitetty negaation kautta (esim. 3.2.4 puutteelliset ominaisuustiedot). Näiden kriteerien merkitys avautuu luettaessa, mutta otsikkotasolla esitettynä esim. kaavioissa (kuva 3) ominaisuuksien myönteisyys/negatiivisuus ei hahmotu lukijalle selkeästi. Yhdenmukaisuuden vuoksi olisi hyvä esittää kriteerit tavoitteiden kautta.

Kuinka hyvin laatukriteerit ja mittarit tukevat yhteismitallista tiedon laadun tunnistamista ja siitä keskustelemista julkishallinnossa?

Kokonaisuus jo itsessään tekee näkyväksi tiedon tuottamiseen ja hallintaan liittyviä tarpeita ja mahdollisia puutteita. Samalla se tarjoaa puutteiden parantamiseen konkreettisia välineitä. Laatuksiteerit tarjoavat osaltaan julkishallinnossa käytävälle keskustelulle myös yhteisen kehikon ja yhteistä käsitteistöä. Erityisesti yhdessä laajemman ja syvällisemmän ohjeistuksen kanssa kokonaisuus tulee tukemaan monenlaista käyttöä.

Missä yhteyksissä laatuksiteeristön mukainen yhteinen tiedon laadun tunnistaminen ja määrittely tukisi julkishallinnon tiedon hyödyntämistä ja avaamista?

Pysyvien tunnistusten (6.1.1) merkitys on tuotu hyvin esille. Tässä kohdin laadullisena tavoitetasona tulisi esittää järjestelmätasoa laajempi taso, jotta organisaatioiden välinen yhteentoimivuus voidaan saavuttaa. Pysyvien tunnistusten osalta vaatimustasona tulisi esittää standardoidun tunnistemenetelmän käyttöä.

Miten hyvin laatuksiteeristö ja mittaristo toimisi tiedon laadun parannuksen tukena pidemmällä tähtäimellä?

Laatuksiteeristö voi tuoda laatuun liittyvät näkökulmat ja keinot nykyistä itsestään selvemmin osaksi tiedon elinkaaren kaikkia vaiheita. Näin erityisesti, mikäli kriteeristö ja sitä tukevat välineet ovat systemaattisessa käytössä. Samalla vahvistetaan myös tiedon jatkokäytön mahdollisuuksia.

Arkistoinnin näkökulma ulottuu sekä lähitulevaisuuteen että hyvin pitkälle tulevaisuuteen, jolloin korostuu myös tämälntyyppisen kriteeristön rooli tiedon myöhemmän käytettävyyden – mukaan lukien tutkimuskäyttö – ja ymmärrettävyyden parantamisessa.

Tärkeitä näkökulmia ovat lisäksi tiedon tarkkuustaso sekä tiedon yhdisteltävyys eri aikoina muodostuneiden tietoaineistojen osalta.

Koneluettavuus ja määrämuotoisuus on tuotu kriteereissä hyvin esille. Lisäksi olisi hyvä nostaa esiin vielä analogisen aineiston digitointi ja saattaminen koneluettavaan muotoon.

Kiinnitimme huomiota siihen, että asiakaspalaute kohdentuu yksinomaan koneluettavuuteen, vaikka palautetta toki voisi kohdentaa myös muun muassa täsmällisyyteen ja laajempaan hyödyntämiseen.

Tiedon käyttäjän tulokulma laatuksiteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatuksiteerien ja mittarien kokonaisuus vaikuttaa tiedon käyttäjän näkökulmasta?

Laatuksiteeristö tarjoaa keinoja tiedon ymmärtämiseen (sisältö, konteksti, tarkkuustaso) ja tietoaineistojen oikeellisuuden, kattavuuden, yhteyksien ja erojen arviointiin. Lisäksi laatuksiteeristö voi edistää tietojen käyttämiseen tarvittavien keinojen kehittämistä.

Tuottaako se riittävän kuvan yksittäisen tietoaineiston laadusta sen käyttäjän tueksi?

-

Tiedon tuottajan tulokulma laatuksiteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon avaamisen yhteydessä vaikuttaisi tiedon tuottajan näkökulmasta?

-

Mitä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon tuottajan näkökulmasta edellyttäisi?

Laatukriteeristö ohjaa tiedon tuottajaa kiinnittämään jatkuvasti huomiota seikkoihin, jotka tukevat tiedon käytettävyyttä, ymmärrettävyyttä, yhteentoimivuutta, hallittavuutta ja jatkokäyttöä. Nämä seikat perustelevat myös mahdollisia resurssintarpeita.

Laatukriteeristön ja mittariston hallinta

Millaiset tehtävät ovat mielestäsi laatukriteeristöä ja mittaristoa ylläpitävän ja kehittävän tahon tärkeimmät tehtävät?

Kriteeristön ja mittariston kehittämisen ja saatavuuden takaaminen

Minkälaista tukea ja koordinaatiota odostat tältä taholta?

-

Millainen verkostotoiminta edistäisi laatukriteeristön ja mittariston käyttämistä ja kehittämistä parhaiten?

Laaja verkostotoiminta, jonka kautta saadaan useita näkökulmia tiedon laatuun sen elinkaaren eri vaiheissa. Yksi tällainen näkökulma on tiedon säilyttäminen ja arkistointi

Hakala Maiju
Kansallisarkisto